

430 Examen Missionariorum. Tom. III. Pars III.

quod est v. gr. in Italia idioma Etruscum cum pronuntiatione Romana.

DE MODERATIONE VOCIS.

434 **V**ocem debet ita Ecclesiasticus Orator moderari, ut ab oratione non discordet; sed rebus, quas tractat, vox sit accommodata: aliud enim vocis genus, nempe acutum, & concitatum, requiriatur ad exprimendum zelum Dei: aliud, scilicet humile, & demissum, ad confundandum peccatores timore propriae conscientie pertinet. Ad exprimendum gaudium, vox esse debet lenis, & remissa. Ad dolorem animi manifestandum, vehemens quidam, & gravis sonus vocis requiriatur.

Itaque non debet Orator immoderatis vociferationibus uti, ubi remissa vox requiriatur, & lenis; neque uti leni, & remissa voce, ubi aliqua facies asperitas, ne frigida evadat oratio; similiiter quamdam vocis molitatem, vel magnitudinem non affecte: nimiam in dicendo tametatem, & celeritatem effugiat: Et tandem omnem cantilenam vitare studeat, sed solum familiariter, liberam & naturalem dicendi formam adhibeat; cauteisque ne uno semper vocis fono tota constet oratio.

DE ACTIONE.

435 **A**cio Oratoris, qua est individua pronuntiationis comes, & complementum, in motu & gestu corporis sita est: debet ergo Ecclesiasticus Orator eo modo, quo vocem, gestum rebus accommodante, de quibus tractat: oculi sunt principi pronunciationis comites, quorum intentione, & remissione, coniectu, & hilaritate, affectiones exprimuntur.

In gestu itaque & motu corporis haec Concionator eavere debet: scilicet, ne eodem semper gestu, neque manu eodem modo complicita, neque semper eadem vultus moderatione utatur. Ne pulpitum manus percussat, nisi quando rei magnitudo poterit. Ne per pulpitum cursit, vel saltet. Ne in pulpite unquam corpore innatetur, vel medium corpus demittat; sed rectus stet, aut sedeat. Ne, quando maximè commovere studet, oris speciem immutet, quod risum potius, quam commotionem exicit, nec labia lambat, vel mordet. Ne caput in latus inclinet. Ne supercilia contrahat, deducat, vel remittat. Ne humeros attollat, nec rufus contrahat. Ne brachium tanquam gladiatori immoderate prosciatur, quamvis moderate projectus sit tenuum orationis, quo interdum feruntur animi. Ne sistrum jactet, nisi in maximo sermonis calore. Ne manus supra os, vel oculos immediate ponat, nec demittat infra pedes. Ne manus ad femur apponat, nisi raro, cum ad indignationem movere voluerit. Ne pede suppoliat, nisi cum de rebus maximis agit. Ne digitorum gestum indecorum adhibeat; nec ipsorum argutis utatur. Ne crebro expuat, vel tussiat, nisi necessitate coactus.

Alia indecora simili fugiat, studeatque, ut actio sit libera, ac naturalis, non affectata; item nobilis, generosa, & spiritu plena, sancta, continens, & sine precipitatione: quod totum faciliter consequetur, si in principio sue exercitationis in hac arte concionandi peritos Magistros consulat, à quibus eruditur, & corrigitur.

PARS TERTIA.

Examen Missionariorum.

436 **Q**uoniam ipsum Missionarii nomen aperte satis admonet, eum, qui tam precipuum Apostolicum opus aggregi cupit, debet esse Missum; dicente Apolo ad Rom. 10. *Quonodo prædicabunt, nisi misserint?* Ideo primum, adverteri unusquisque, qui talentum verbum Dei annuncandi obtinuit, ne temeriter ad hoc munus obendum se ingeneret; sed solum, si Deo interiori inspirante, ab ipso sit vocatus tanquam Aaron; quod facile dignoscere poterit, si pro unico & principali fine habeat, minime tempore aliquod emolumentum, sed Dei gloriam, & An-

timatum profectum. Et tunc obtenta prius Ordinarii facultate, suorumque Superiorum benedictione, opus tam Deo charum aggrediarur.

437 Secundo: Hoc peracto, cum uno, vel duobus focus (prout loci Ordinatio placuerit) omni cum devotione ac modestia ad civitatem pergens, seu locum, ubi Apostolicani Missionem exercere voluerit; antequam incipiat, premonstrum faciat Parchum de suo adventu, & fine, ut ille ibi assit, & favet in cunctis, quae ad suum Ministerium conductent.

438 Tertio: Civitatem, seu locum ingrediens unus imaginem Crucifixi anteferat, alter vero campanulam, qua dato triplici signo, alta voce laudabit Sanctissimum Iesu Christi Nomen, vel Sacramentum, & Immaculata Virginis Marie sine macula originali conceperat.

439 Quartu: Magis elevando vocem, dicat: *Venite filii, audite me, timorem Domini docebo vos;* vel alium consilium texum, aut aliquam orationem jacularium lingua vulgari, que sibi ad communendum populum, ipsiusque ad Ecclesiam convocandum, magis apta videbitur.

Hinc quis processionaliter incidentes, Litanias B.M.V. canere poterunt, vel coronam recitare; & plateas, aliquae loca populo magis frequenter transeundo, aliquantulum fistat, & verba aliquia exhortationis faciat ad excitandos otiosos: *Quid hic statis tota die otiosi? Querite Dominum, dum inveniri potest;* vel aliud simile; & sic omnes post te conabuntur trahere.

440 Quinto: Cum in Ecclesiam fuerit populus congregatus, pulpitum Missionarius ascendat, & primum de ipsa Missione sermonem habeat, pro quo assumere poterit thema illud, Exodi 3. *Qui est, missis me ad vos;* ostendens se tanquam Moysem à Deo misum ad eos liberatos ab hijs presentis seculi Egypto, & à miserabilis servitute diaboli. Sermonem autem in tria puncta dividere poterit, differendo videlicet: Primo, de Dei gloria. Secundo, de Animarum salute. Tertio, de Emendatione vite. Invitet omnes ad penitentiam, ad compunctionis lacrymas, & ad peccatorum suorum integrum atque lacrymabilem confessionem, pro qua excipienda, sepe, ac socium exhibeat, si is quoque Confessarius fuerit: nec non alios probos audeundos Confessarios per facilitiori expeditione adhucetur.

Denique: Si Indulgentiam plenariam genet (uti Missionarii mei Ordinis tenent, ex num. 445.) habita prius Ordinarii benedictione, & in Regnis Bullae, Commissionari Cruciae licentia, Indulgentiam publicet, & ad illam, designata die (que poterit esse ultima, & Dominica) lucrandam invitet.

441 Sexto: Quolibet mane Missum celebrabit, in cuius fine (si circumstanti loci, & personarum attentis, judicaverit expedire) hanc parvum utile erit, verba pauca, sed fructuosa ad auditores habere, aliquod Missus mysterium, vel texum currentis Euangeli, seu Epistole, breviter declarando: Et post gratias Deo actas reliquum matutini temporis in audiendis Confessionibus infuntem, vel in aliquod aliud pietatis officium: ut in sedulis inimicorum odiis, assistendo moribundis, in Sacramento Eucharistie ad infirmos afficiendo, & in aliis similibus pietatis, & charitatis operibus, ostendens se in cunctis Animarum salutem, Deique cultum, & famulatum querere.

442 Septimo: Actum Missionis perficer hoc pacto. Populum prævenire poterit, affigendo per locum telleras convocationis, in quibus dies, & hora Missionis, & concionis notentur. Dic præfixa accende, cum per solita Campanæ signa excitat. Et si opus fuerit, ipse cum socio Vesperatum hora cum Crucifixo & campanula ad eundem convocandum exhibet, & secum ad Ecclesiam perducet.

Ibi post Vespertas ad locum aptatum ascendet, per horam dimidium doctrinam Christianam, articulosque fidei explanabit. Utilius erit, & simul iugendum, si fiat per oppositionem prætorum aptiorum, ad hunc effectum prius electorum, & tunc ante Missionarium cotam populo dispositorum, quorum unum à Missionario de articulo Doctrinae Christianæ interrogatum, si erit, aliud corrigat, & Missionarius supra illo puncto suam declarationem addat, siue prosequatur.

Post dimidiam horam doctrinæ Christianæ, quadragesima hora cum populo genitissimo expendet in oratione menta-

De Causa formalis. Cap. IV.

431

mentalib; vel locali, ipsam dirigendo pro S.R. Ecclesiastice exaltatione, Principum Christianorum pace, & concordia, & herefum extirpatione.

Statim (si fieri potest) apud Sacerdos, aut Clericus, in organo (si pulsari poterit) aut proprie Missionarium Itans cantuunculam more loci modeste canere poterit, quae sit materia concionis conformis.

Inde Missionarius in eo loco, aut in pulpito concionem habebit per tres horas quadrantes, in cujus finem, ritualibus gratia confovere, atque augere cupientes, supplicationibus dilecti filii Matthei à Sancto Stephano dicti Ordinis Ministri Generalis Nobis super hoc humilior portecis inclinati, pliisque illius de liberationem, quantum cum Domino possumus, promovere volentes: de omnipotenti Dei misericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus & singulis Fratribus dicti Ordinis, tan Reformatis, quam non Reformatis, Ministro Generali ejusdem Ordinis subiectis, ad Missiones in quibuslibet locis de Ordinariorum licentia respectivè exercendas in futurum mittendis (ubi tamen non erunt Missionarii Congregationis de Propaganda Fide) & aliis utriusque sexus Christiani Fidelibus, ad quos ipsi mittendi accederint, nostram, & Apostolicam benedictionem per praesentes impartimur: Nec non istud vere penitentibus, & confessis, ac Sacra Communione refectis, qui pro Sancta Romana Ecclesiastice exaltatione, Principum Christianorum unione, infidelium conversione, heresum extirpatione, prout unicuique suggesteret devotis pias ad Deum preces effuderint, Plenarium omnium peccatorum suorum Indulgentiam, & remissionem misericorditer in Domino Auctoritate Apostolica tenore praesentium pro una vice dumtaxat pro unaquaque Missione de Ordinariorum locorum licentia respectiva facienda, concedimus, & enlargimus. Hortantes Venerabiles Frates, Patriarchas, Prelates, Archepiscopos, Episcopos, & alios Ecclesiasticum Prelatos, & Reatores, ac verbi Dei Predicatores ut in suis quibuslibet Ecclesiis, cum populus frequentior fuerit, praesentes litteras, & omnia in eis contenta publicant, & publicari faciant, ac omnem eisdem Fratribus, tam Reformatis, quam non Reformatis, favorem, & auxilium in premis praestent. Volumus autem, ut praesentium transiumpis, etiam impensis, manu aliquius Notarii publici subscriptis, & sigillo persone in Ecclesiastica dignitate constituta obsignatis, eadem prorsus fides adhibetur, quae ipsi praesentibus adhucetur, si forent exhibiti, vel ostendentes. Datum Roma apud S. Mariam Majorum per Annulio Piscatoris, die xx. Augusti MDCXIX. Pontificatus Nostri Anno Nono.

J. F. Cardinalis Albani.

PARS QUARTA.

Examen Conciliorum.

CAPUT I.

Notitiae Preliminares.

Quid latine Concilium dicitur, Græcum synodus appellatur: Utique appellatione promiscue utitur.

2 Potest autem Concilium dividi, primò in Ecclesiasticum, & sæculare. Ecclesiasticum (de quo solo hic agendum) ex etymologia nominis allata ex *canatione*, definit potest, Congregatio hominum Ecclesiasticorum prudenter, auctoritate Prelatorum convocata, ad tractandum communis intentione de rebus Ecclesiæ necessariis, & utilitatibus ejus publicata concernentibus.

3 Conciliorum Ecclesiasticorum secundum Glossam in *can. Conventibus*, 1. quæst. 7. alia sunt Universalia, seu Generalia, alia Localia, seu particularia. Concilium Universale Ecclesiasticum est, quod a Papa, vel ejus Legato cum omnibus (id est, totius Orbis Christiani) Episcopis constituitur. Unde, & co-

eume.